

VOŇČEK

1931
1932

7

Vsebina sedmega zvezka.

Stran

1. Francè Podrekar: Velikonočna risba	161
2. Dr. Ivan Lah: Boljšekova botra	162
3. Velikonočne košarice	167
4. M. Jezernik: Kako so pri Zajčevih pripravljali piruhe	169
5. Ferdo Juvánc: Dečkova pomladna pesem. Skladbica za mladinski zbor	172
6. Vinko Bitenc: Zlata velikonočna pomaranča	174
7. B. V. Radoš: Vstajenje. Pesem	176
8. Jelena Bilbiša — Dr. P. V. Brežnik: Ded Sen. Velikonočna črtica	177
9. Dipl. agr. A. Jamnik: Iz življenja kulturnih rastlin II.	179
10. Marija Grošljeva: Bobi Nespodobi, začarani pes. Ilustrira E. Justin	182
11. Ivan Albreht: Kamenjak. (Konec).	183
12. Kako so ljudje nekoč jedli	186
13. Ferdinand Ossendowski: Življenje in prigode male opice. (Dnevnik šimpanzke „Kaške“.) Iz poljščine prevaja dr. Rudolf Molè, ilustrira Mirko Šubic	187
14. Ciril Drekonja: Možiček, ki se prekopicuje čez glavo	189
15. Razvedrimo se! Naše uganke in rešitlji. Nagrade. Recepti za mlade kuharice	190
16. Iz mladih peres. (Prispevki „Zvončkarjev“)	192
17. Kotiček gospoda Doropoljskega	Tretja stran ovitka.
18. Stric Matic — s košem novic	Četrta stran ovitka.

Pokažite in priporočajte „Zvonček“ svojim znancem! Nabirajte pridno listu novih naročnikov! Čim večji bo krog „Zvončkarjev“, tem lepša in obsežnejša bo vsebina našega lista.

»Zvonček« izhaja med šolskim letom v zvezkih vsak mesec in stane v naprejšnjem plačilu za vse leto 30 Din, za pol leta 15 Din, za četrto leta 7-50 Din. Posamezni zvezki po 3 Din.

Uprava »Zvončka« je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6, Učiteljska tiskarna. — Na ta naslov pošiljajte naročnino in reklamacije!

Na naročila brez istodobno vposlane naročnine se ne oziramo.

Rokopise pošiljajte na naslov: Uredništvo »Zvončka« v Ljubljani, Krakovski nasip 22.

Rešitve ugank, nalog itd. sprejemamo le prvih 8 dni po odpravi vsakega zvezka.

Glavni in odgovorni urednik: Dr. Pavel Karlin v Ljubljani. — Izdaja Konzorcij »Zvončka« (Dr. Tone Jamar). — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

ZVONICEK

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO

Štev. 7.—XXXIII.

Marec 1932.

Boljščkova botra.

Dr. Ivan Lah.

(Velikonočna zgodba.)

Vi vsi mislite, da Boljšček, oni kuštravi deček, ki se je vedno potepal po vasi in posedal pred tujimi hišami, ni dobil takih velikonočnih darov, kakor drugi otroci, ki so vedno doma in imajo dobre starše. Kajti Velika noč pozdravi s polnim veseljem, s piruhi in pomarančami samo one, ki so se nanjo pripravili. Boljšček pa se ni nič pripravljaj. Kaj bi se! Njemu ni imel kdo kupiti nove obleke, kakor so se je veselili drugi otroci, njemu ni bilo treba za cvetno nedeljo pripravljati bršljinove butare, ker niso imeli živine pri hiši, in njegova mati ni pekla dišečih potic in kolačev, ker je prebivala pri tujih ljudeh. Zato je Boljšček vsako leto praznoval Veliko noč na vasi med otroci, ki so imeli polne roke in žepe raznih dobrot in tudi Boljščku ponudili kos potice in kolača, ker so bili sami presiti. Res je, da je Boljšček dobil belega kruha in potice tudi pri materi, a to niso bili oni rdeči piruhi in zlate pomaranče, ki so se otroci z njimi igrali na vasi. In vsi so se bahali: »To mi je dal stric.« — »To sem dobila pri teti.« — »Meni pa je dala botra tri pomaranče...«

»Vsak ima strica ali teto ali botro,« si je mislil Boljšček, »samo jaz nimam nikogar.«

Pa se je spomnil, da ima tudi on botro. Kako bi je ne imel! Vsak človek ima botro, zakaj bi je on ne imel. Nekoč mu je mati pravila o njej. Daleč nekje v hribih prebiva. A to ni botra, kakor so druge botre. Nič se ne zmeni za Boljščka. Niti ne pozna je, še nikoli je ni videl. Mati mu je pripovedovala, da je pusta in skopa. Niti ne spomni se več, da je Boljščka držala pri krstu. Ko pride v nedeljo v cerkev, bi se lahko ustavila in poprašala po Boljščku. A nikoli se ne ustavi, nikoli ne popraša. Kakor da ni dolžnost boter, da skrbe za svoje botrančke. Morda gre celo po vasi in vidi Boljščka med otroci, pa ga neče niti poznati.

»Razjezila se je na nas,« je pripovedovala mati, »za prazen nič se je sprla in ne pozna nas več. Boji se morda, da bi je ne nadlegovali s prošnjami.«

Tako je Boljšček vedel, da ima botro, in je pomislil. »Če ona ne pride k nam, zakaj bi ne šel jaz k nji. Ako je botra, je botra. To se ne da izpremeniti.«

Zato se je Boljšček tisto Veliko noč napotil v hribe. Nikomur ni povedal, kam je namenjen. Nekaj časa se je vrtil med otroci sredi vasi in občudoval njihove bogate darove, potem je izginil. Vedel je, kod vodi pot v hribe, saj so od tam prihajali otroci vsak dan v šolo. Hodil je po poti visoko nad vasjo in gledal v dolino, kjer se je vila cesta in praznične vasi ob nji. Polje je dehtelo v pomladnem sijaju, njive in travniki so trepetali pod prosojnimi žarki. Od nekod so se

oglašali velikonočni zvonovi. Boljček je zavil v gozd in pozdravil ptičke, ki so ga obletavale in čvrljikale, kakor da bi ga vpraševale, kam je namenjen.

»K botri! Kam? K botri! Voščit ji grem vesele praznike.«

Pa so se ptički razleteli po vejah, kakor da vedo, kakšna je njegova botra.

»Ne bo nič, ne bo nič,« mu je zapel ščinkovec na veji. —

»Kaj se ve! Kaj se ve!« mu je ugovarjala penica. —

»Le poskusi le, le poskusi le,« mu je pritrjevala taščica, in senica se je posmejala: »Tisto pa, da, tisto pa, da...«

Tako so ga spremljali ptički skozi ves gozd in ko je prišel do konca, je zagledal sredi drevja in polja hribovsko vas z velikimi slamnatimi strehami. Vse je bilo mirno, kakor da vsi vaščani sede po hišah in uživajo dobrote velikonočnega blagoslova, ki so ga pripravile skrbne gospodinje.

Boljček je zavil naravnost proti vasi. Srečal je deklico z velikim kosom potice v rokah in jo vprašal:

»Kje je hiša moje botre Košatke?«

»Tista le hiša je,« je odgovorila deklica in kazala s kosom potice proti veliki kmečki hiši, katere široka vežna vrata so bila na stežaj odprta.

»Ali bo botra doma?« je vprašal Boljček.

»Gotovo bo doma, saj ona nikamor ne gre,« je odgovorila deklica in nadaljevala svojo pot.

Boljčku je postalo tesno pri srcu. Kaj, če ga bo botra zapodila! Morebiti bo zaprla vrata pred njim? A kaj zato! Ni on kriv, da je

tako. On prihaja voščit vesele praznike. Nikjer na svetu tega ne zamerijo. Spodobi se, da se sorodniki in prijatelji ob praznikih obiščejo.

»Če pa nismo prijatelji?« je pomislil. »Pa zakaj nismo prijatelji, če smo bili nekoč? Bog ve, kaj misli botra o meni? Če bi me videla in slišala, bi morda mislila drugače.«

Krenil je proti veliki hiši. Na dvorišču se je pasla množica kokoši in piščet, ki jim je načeloval velik petelin. Med kurjatjo je nastal nemir. Petelin je zakokodakal. Boljček se je ustavil. V tistem hipu je stopila na prag dolga suha ženska v preprosti nedeljski obleki in se je že hotela skriti, ko je zapazila Boljčka. Boljčku se je zdela znana, ker so hodile vsako nedeljo ženske iz hribov v dolinsko cerkev. Res ni bila prijazna. Star, suh obraz, nekoliko kljukast nos, ostre oči, dolge roke — vse, kakor si je mislil Boljček, kadar je mati govorila o nji.

Boljček je pospešil korak.

»Ali je tukaj hiša moje botre Katre Košatke?« je vprašal.

»Je, kaj bi pa rad?« je vprašala botra.

»Vesele praznike sem prišel voščit.«

»Komu?«

»Botri!«

»Kdo pa si? Saj te ne poznam.«

»Jaz sem Boljček.«

»Boljček? Jaz te nič ne poznam.«

»Kaj bi me ne poznali, saj ste me pri krstu držali.«

»Je že mogoče, pa od takrat je že dolgo.«

»Seveda dolgo... Zdaj bom kmalu že devet let star.«

»Že devet let...« Glas stare botre se je nekoliko omilil.

»No, si že priden,« je rekla, »pa tako daleč si prišel. Le pojdi domov, pa pazi, da se ne izgubiš, da boš pred nočjo doma.«

Boljček pa se ni dal odpraviti.

»O, sem si dobro zapomnil pot,« je rekel, »sonce je še visoko. Rad bi malo pogledal, kako je pri vas.«

»Saj vidiš, kako je.«

»Pa hišo bi tudi rad videl.«

»No, pa vstopi,« je rekla botra, ki se mu ni mogla ustavljati.

Boljček je vstopil v veliko hišo, kjer je dišalo po krljih in suhih hruškah. V kotu je stala miza in na nji hlebec črnega kruha. Vse je bilo nekako pusto in neprijazno.

»O, saj imate lepo,« je rekel Boljček, »pa krlje imate in suhe hruške.«

»Kako pa to veš,« je vprašala botra.

»Saj vse diši po njih.«

Botra je bila v zadregi. Stopila je k mizi in odrezala kruha.

»Na kruha, če si lačen.«

»Malo sem že lačen,« je rekel Boljček in sedel za mizo.

Kruh je bil trd in ne posebno dober. A Boljček ga je jedel z vidnim užitkom in je rekel:

»Dober kruh imate, kako dobre morajo biti šele vaše potice.«

»Vidiš ga, kako je zviti,« si je mislila botra in sama ni vedela, kaj bi odgovorila.

»Pri nas nič ne pečemo potic in kolačev,« je rekla, »sama sem in zase se mi ne ljubi pripravljati. Gostov pa tudi nimam.«

»Pa pravijo, da ne sme biti krščanske hiše brez potic in kolača, brez pleča in piruhov,« je rekel Boljček.

»Glej ga, kako je pameten,« je pomislila botra in srce se ji je tajalo.

»Samo malo sem spekla, toliko da je za spomin. V dolini imate boljše.«

»Kakor je, boljše in slabše,« je rekel Boljček, »saj je glavna stvar, da prihaja iz dobrih rok.«

Botra je posegla po košarici, ki je stala za mizo in vzela ven belo potico.

»Na le pokusi, da ne boš rekel, da imaš takšno botro.«

Odrezala mu je velik kos potice.

Boljček je pokusil in pohvalil:

»Prav dobra je, saj sem vedel, da moja botra dobro peče.«

»Dobro peče, dobro peče...« je ponavljala botra vsa zmedena, »samo drugi jo zmiraj opravljajo.«

»Tega pa ne,« je rekel Boljček, »moje botre bi jaz ne pustil opravljati.«

»Prav imaš,« je rekla starka in solze so ji silile v oči, »na, le še vzemi, na, piruhov kolikor hočeš, saj itak nikogar nimam.«

»Nikogar nimate?« se je začutil Boljček. »Potem vam je pa dolgčas.«

»Seveda je, posebno ob praznikih čutim, da sem sama.«

»Potem je pa ravno prav, da sem prišel...«

»Seveda je prav... Samo nič nisem pripravila... Ljudje so taki... Vsi pravijo: taka je in taka, skopa...« Starka si je otirala solze. »Saj tudi mene nihče ne pozna, nihče ne pozdravi... Ti si edini gost... Le jej, na šunke vzemi, pa klobase... Ko bi bila vedela, bi bila kupila pomarančo.«

»O, pomarančo lahko kupim požneje — in porečem, da mi jo je dala botra.«

»Res, prav imaš,« je rekla botra in iskala drobiž po žepu. »Vsi pravijo, da nimam srca. Kdo pa ima srce zame!« In si je brisala solze.

»Jaz pa sem si že davno mislil, kako bom naredil,« je pravil Boljček. »Botra je sama — so pravili. Nikogar nima, da bi ji kaj pomagal.

»Nikogar,« je ihtela botra, »za vse sem sama. In iz tebe — sem mislila — tudi ne bo nič. Potepaš se, kakor so te naučili, in za nobeno delo ne boš, kakor drugi.«

»Jaz imam že svoj načrt,« je rekel Boljček in se gostil s šunko in klobaso.

»Res,« se je začudila botra in si mislila: »Kako pameten deček je to!«

»Veste, kaj bom.«

»No!«

»Kovač.«

»Kovač!?«

»Da, kovač. Tako — sem si mislil — bo najbolje. Kovača rabijo vsi.«

»Pa kako! Vse je narobe, če ni kovača.«

»In sem mislil: pa pojdem k botri in ji bom vse popravil, kar bo treba.«

»Neverjetno, na kaj ti misliš,« se je čudila botra, »na, jej, jej, vzemi šel!«

Boljček je jedel, kolikor je mogel.

»In če bom kovač, bom dober kovač. Jaz pa se mislim potem še učiti za druge stvari, da bom znal voditi vse stroje — saj vsi na stroje delajo.«

»Res je, res,« je pritrdjevala botra, »ti si res pameten otrok, Boljček! Koliko prestane ženska, če ni pri hiši nikogar, ki bi znal kaj popraviti!« In kako je hitro vse storjeno, če se dela s stroji!«

»Saj zato sem mislil: botro imam, naučil se bom kovaštva in potem mi bo ona pomagala, da se bom izučil za stroje in jaz ji bom potem pomagal pri delu.«

»Ti si zlat otrok!« je vzkliknila botra in si brisala solze od radosti. »Vidiš in tudi tebe so opravljali, da si potepuh, da ne bo nikoli nič iz tebe. Taki so ljudje.«

»O, vem,« je pritrdil Boljček. »Ko tako posedam, slišim marsikaj in si mislim svoje. Zato nisem doma nikogar vprašal in sem šel k vam. Sem mislil: K botri grem, da ji želim vesele praznike in da se z njo malo pogovorim.«

»Prav si storil, Boljček, prav, na, pa še pridi,« je rekla botra in v njeni suhi roki se je zasvetil pravi svetli dinar...

»Le v rutico si naveži vsega, da bodo vsi videli, da tvoja botra ni taka, na!...« In navezala sta veliko culo, ki jo je posodila botra, da jo bo vrnil o priliki.

»Na, pri meni je vsega dovolj — prav vesele praznike si mi na pravil — drugače sem vedno sama — na, pa vsem pokaži — reci: to je moja botra. Ti si pameten dečko...«

»A zdaj moram res iti, da me ne prehiti noč...«

»Da, pa še pridi, v nedeljo. Krhlev in suhih hrušk imam še mnogo...«

Težko obložen z velikonočnimi dobrotami je odhajal Boljček iz vasi. Botra ga je spremljala do gozda. Sosedje so gledali za njima...

In ko je prišel v dolino, so ga obsuli otroci. Boljček je bil kralj med njimi.

Ko je razgrnil culo pred materjo, je kar ostrmela.

Vse to od botre, od one stare, skope...

»Da,« je rekel Boljček, »in lepo sva se pogovorila...«

In je razlagal pred materjo vse svoje načrte o kovaštvu in strojih in o tem, kako bo gospodoval na botrinem posestvu.

Tako se je končala Boljčkova Velika noč povsem drugače, kakor ste mislili vi in vsi drugi...

Velikonočne košarice.

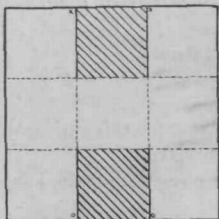
Velika noč je čas veselja in radosti bližajoče se pomladi in praznik vseh otrok, ki pridejo domov na počitnice, saj je takrat na mizi vseh dobrot v izobilju, potic, piruhov, pomaranč in drugih sladkosti.

Napraviti si hočemo za velikonočna darila, za shranjevanje piruhov ali pa kot darilce za mamico ali očko, velikonočno košarico, v katero lahko nagromadimo precej pisanih dobrot in jih z voščilom »Veselo Veliko noč« poklonimo staršem ali znancem.

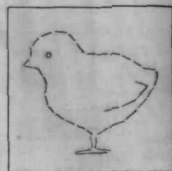
Košarico iz kartona (slika 1 d) posebno lahko napravimo. Na tenek karton narišemo kvadrat s stranicami po 21 cm in ga skrbno izrežemo. Nato odmerimo proti sredini od vsake stranice po 7 cm in potegnemo ravne črte (glej št. 1.). Črtkaste črte na kartonu samo narežemo, debelo potegnene pa popolnoma izrežemo z nožem ali s škarjami. Na oba s črtami označena kvadrata pa narišemo zajčka in pišče (štev. 1 a in 1 b) in ju obšijemo z rjavo oziroma rumeno volno. Piruh, ki stoji pred zajčkom, pa pošijemo s kolikor mogoče pestro volno. Izrezan karton poveznemo nato z lepšo stranjo navzdol na mizo, dvignemo stranske dele in položimo dele, ki so zaznamovani s križcem, drugega na drugega in isto napravimo z deli, zaznamovanimi s črko o (glej štev. 1 c). Vezen kvadrat poveznemo čez to ogrodje in ga pritrdimo z nekaj vbodi volne. Ročaj je iz kartona, 30 do 35 cm dolg in $\frac{1}{2}$ do 2 cm širok. V košarico ga prilepimo ali prišijemo; pritrjen pa mora biti tako močno, da se ne odtrga ali odlepi, če je košarica malo bolj obtežena. Košarico napolnimo z zeleno lesno volno in položimo vanjo sladkorčke ali jajčeca iz čokolade. Mesto teh dobrot jo pa lahko napolnimo tudi s pomladnimi cvetkami, zvončki, trobenticami, mačicami itd. Tudi droben šopek vijolic, privezan na ročaj, lepo učinkuje in napravi košarico še bolj velikonočno.

Druga košarica (2 a do 2 e) je napravljena iz barvastega krep-papirja. Najprej si narežemo ravne trake iz tega papirja poljubno dolge in široke 4 cm, toda po legi papirja le tako, da se dajo le v širino raztegniti. Štiri take trake zvežemo na enem koncu z nitjo in spletemo iz njih kito (slika 2 c). Ko je en trak pri koncu, našijemo plosko nanj drugega in pletemo

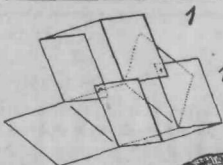
naprej. Dobro je, če niso vsi trakovi na istem mestu nanizani drug na drugega, ker se drugače pozneje preveč poznajo odebeljena mesta (2 d). Na tak način lahko dobimo precej dolgo kito. Njen začetek zavijemo na znotraj (slika 2 e), ga potolčemo, da leži popolnoma plosko, sešijemo kos kite v

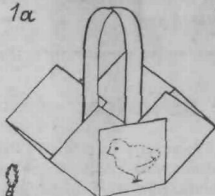
1a

1b

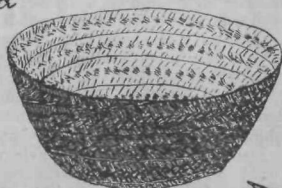
1c

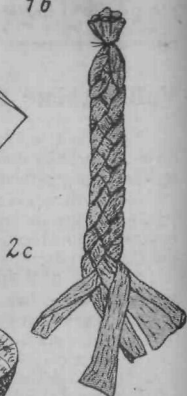
1d

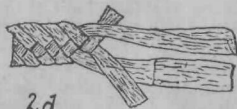
2a

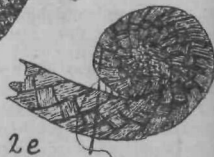
2b

2c

2d

2e

okroglo, ploščato obliko s premerom 8 cm (slika 2 e). Za stranico košarice šivamo kito v spiralasti obliki od dna (ploščate oblike) naprej do roba (2 b). Ko je košarica dovolj velika, vtaknemo konec kite pod rob in ga zašijemo. Kita, ki je spletena iz trakov 5 cm širine, tvori ročaj.

Košarici pa lahko damo tudi drugačno obliko, in sicer tako, da ima dno premer 6 cm, stranica košarice pa ima pokončno obliko (slika 2 a), namesto ročaja pa napravimo pokrov v obliki ploščate okrogle oblike. Pokrov pritr-

dimo na košarico tam, kjer smo konec kite pritrdili na košarico. Zapira se pokrov z gumbom in majhno zanjko iz vrvce, ki ju prišijemo na stranico in pokrov. To velikonočno škatlico za bonbončke prevlečemo znotraj s pergamentnim papirjem in napolnimo s sladkarijami. Še šopek pomladnih cvetic ali majhnega zajčka ali drobno rumeno pišče na pokrov — in okusna košarica je gotova!

Izdelava teh košaric je prav zabavna, ker gre delo hitro izpod rok in ker je gotova košarica, ki naj napravi veselje mamici ali očku, sestrici ali bratcu, vzlic materialu, ki ne stane dosti denarja in le malo truda, prav čedna in mična. Torej!

.....

Kako so pri Zajčevih pripravljali piruhe.

M. Jezernik.

Gospa Zajka je spravila težko košaro v shrambo za gnilo zel^o nato glavo in poklicala svoje sinove: »Bežek, Skok, Stop!«

Obračala je mahadrava ušesa, prisluskovala na to in ono stran. Slišala je pa le veselo cviljenje in cvrčanje pri sosedu Mišjakovi, ki je komaj krotila razposajene mladiče. Še enkrat je poklicala svoje ubegle otročiče Bežka, Skoka in Stopa — a zopet zaman. Potem je pa potegnila iz tretjega razora tri bučice, pomešala tekočino s suhim stebelcem, zadovoljno pokimala in spravila buče poleg košare.

V tem so priskakljali in se pripodili mladi zajci: »Mamica, pomlad! Mama, priroda se prebuja! Beli zvončki pojejo, izza griča se čuje trobentanje. Leska pa sipa rumen prah na vsakega in na vse. Kar poglej nas!«

Tako so klicali Bežek, Skok in Stop. Mati Zajka jih je pa le potresla za uhlje in ukazala mir. V tem so zagledali košaro, polno belih, debelih jajc. »Mamica, kje si dobila jajca?«

Nabrala sem jih pri sosedah na polju, na vrtu za skednjem. Zdaj jih bomo lepo pobarvali in poslikali. Vsakemu sinčku je dala lep čopič iz zajčje dlake in bučico barv. Ko se je obrnila po jajca, so se pa nerodnim zajčkom prevrnile bučice in po tleh se je pocedila lepa rdeča barva, sinja in rumena. Žejna prst je hitro vse popila, gospa Zajka pa je prijela svoje tri dečke za ušesa: »S čim pa mislite poslikati jajca? S čim?«

Zajčki so se hitro pomirili in obljubili, da gredo drugi dan na vse zgodaj po barvo.

Prvo jutro se je odpravil Bežek. Zadel je bučice na ramo, vzel gorjačo v sprednje tace in jo mahnil preko zelnikov na strnišče, s strnišča v gozd in iskal barve. A vse je bilo rjavo, prstenorjavo, zelenkastorjavo, sivkastorjavo. Nikjer žive barve. Sem in tja je zasijal vel list zlatorumeno, modrikasto, rdečkasto. A ko ga je pogledal Bežek z druge strani, je bil rjav kakor vsa okolica. Končno se je

odločil za okrogle kepe ilovice, napolnil z njimi bučice in precej potrkal korakal domov. Doma pa je bilo smeha zaradi rjavih kep. —

Drugo jutro je odskakljajl Skok. Imel je srečo. Pot ga je pripeljala na rob gozda, kjer se mu je skozi grmičevje zasmejala neskončno mila sinja barva. To so bili valovi pomladno razpoloženega potoka. Hitro je zajel v bučice najbolj modrih valov in veselo priskakljajl domov.

Ko je gospa Zajka pogledala v bučice, je prasnila v smeh, rekoč: »Oj ti imenitna glava! Saj si prinesel čiste studenčnice, brezbarvne vode!« Bežek in Stop sta pa preobračala kozolce od samega smeha.

Tretje jutro je možato odkorakal Stop. Legel je pod lesko, zasmrčal, a vendar poslušal, kaj se godi v bližini. Mravlje so ga ščegetale po šapah, ni jih prepodil. Govorile so pa le o jajčkih in da bo treba mravljišče prestaviti. Polži so v pomladanski radovednosti odpirali svoja apnena vrata in iztegovali tipalnice. Govorili pa niso. — Prišle so poljske miške in mu oškrtale dehteče bučice. Veverice so ga obmetavale z lupinami, a on se ni ganil. Iz dupline sosedne murve se je dvignila prva pomladanska čebela. Polagoma je dvigala krila, se nasrkala sladkega pomladanskega zraka, se opotekala, potem pa zletela proti hribu.

Tedaj so veverice siknile: »Zajček, če hočeš barve, pojdi za čebelo!«

Stop je oprezno korakal za čebelo čez travnik, skozi goščavo, po klanecu navzgor. Nežna živalca je hitela po ovinkih, ker je bila še vsa slaba, in iskala pot do medu. Končno je preletela greben, zajček je skočil za njo in obstal od veselja in začudenja. Ves klanec pod njegovimi nogami se je kopal v toplem soncu. Rebro je bilo rumeno od zlatih trobentic, goljava je žarela od rdečega resja, v sončnem zatišju se je razbohotil do nečuvveno mile sinjine nežni jetrnika. —

Čebela je plavala kakor omamljena nad pisanim poljem, pozdravila to in ono cvetko, poljubila zdaj rdečo, zdaj modro ali rumeno glavico in srkala iz vseh čaš.

Stop je pa stopil na rdečo goljavo, resje mu je napolnilo bučico s škrlatno barvo. Trobentice so mu natočile svojega zlata v drugo bučico. V tretjo bučico je pa zajel modre barve iz čaš sinjega jetrnika. —

Ves srečen je stopil zvečer s polnimi bučicami pred resno obličje svoje majke. Občudovala sta ga brata, hvalila in božala ga je mama.

Drugo jutro so pa pobarvali jajca lepo rdeče, modro in rumeno. »Zdaj si pa še izmislite lepo sliko za piruhe.«

Bežek je pobarval jajce modro in naslikal zlato sonce. Skok je na rumen piruh začrtal domačo hišico. Stop je z rdečo barvo upodobil svojo mamico z dolgimi ušesi in velikimi očali. Gospa Zajka je pa slikala svoje mladiče, sosednje miške, zelnate glave, korenček, kokoši,

peteline, mlada piščeta, cvetke. Vsa okolica je prišla gledat in občudovat: krti, jerebice, prepelice, polži, veverice, miške. Mnogo so tudi nasvetovali novih slik. Staremu krtu na čast so morali naslikati celo vrsto visokih krtin. Veverice iz sosesčine so zahtevale, da narišejo na jajca lepe smrekove in jelove česarke. Končno so bili piruhi gotovi, naložili so jih lepo oprežno v košaro, to pa na voziček. Stop je šel za kočijaža, Bežek in Skok sta vlekla voziček. Gospa Zajka se je napravila prav po pomladansko in je zagometno kimala, ko so jo sosedje izpraševali, kam jih pelje pot. Stopala je ob vozičku in tiho narekovala: »Preko vseh zelnikov, čez strnišče, skozi podraščino na robu gozda, skozi gozd, čez grapo, po klancu gor, tja na greben.«

Na grebenu so pa vzkliknili zajčki od veselja in občudovanja. Ves klanec poln cvetja, v dolini pa vasica s cerkvijo, za vsa ko hišico vrt. »Zdaj pa otroci tiho, oprežno. Skrivati se moramo, da nas ne vidijo ljudje, iznenadili jih bomo.«

Oprežno se je prevesil voziček čez greben, hitro so se skrili za živo mejo in drseli v dolino po strmem rebbru.

»Kikiriki« jim je rezko in nepričakovano zapiskalo na uho. Stop je izpustil vajeti, Bežek in Skok pa voziček in skočila sta v stran. Voz je zdrčal po strmini dol, košaro je prevrnilo in lepi piruhi so se ubili na trdem kamenju in pod vozom. —

Debele solze so kapale ubogim zajčkom po kosmatih licih, ko so iskali cele piruhe. — Samo eno jajce je ostalo celo, ono s sliko gospe Zajke. Hitro so pobrali lepi piruh in ga nesli skrivaj skozi živo mejo na majhen vrt, kjer so ga skrili med mah in suho listje. Potem so se počasi vračali po klancu nazaj, ves čas so pa morali poslušati divje klice razjarjenega petelina, ki jim je kar naprej po navljal, da nimajo pravice ukvarjati se s piruhi, da je to le delo njegove rodbine.

Mati Zajka je pa tolažila otroke: »Najlepšo pisanico smo pa vendar skrili na vrt, kjer jo bo našel oni deček, ki mi je pozimi vedno nastavljal okusne korenčke za moje otročiče.«

Dečkova pomladna pesem.

Vinko Bilenc.

Ferdo Juvaneč.

Deselo. *Po-mlad, — use se ji*

Mladinski zbor. *mf*

Zo-pet pri - ha - ja kraljična Po - mlad, Pomlad,
 Zo-pet priha-ja kraljična Po - mlad, Pomlad,

mf *Po - mlad, —*

kla - nja, hi-ti ji na-pro - ti; —

vse se ji klanja *hi-ti ji, hi-ti ji na-pro - ti; zvončki cinglja - jo*
zvončki cinglja jo, cin-

sre-di li-vad, — pti-či-ce žvr - go-le ji ob po-ti. Šir-ni le-
glja - jo sre-di li-vad, pti - či-ce žvr-go-le ji ob po-ti.

mf

šu - me, — svatovsko pe - sem mla-di ne-

so - vi pe-sem šu - me, šume, svatovsko pe-sem
Širni le-so - vi pe-sem šu - me, šume,

mf *šu - me, —*

ve - sti, _____

mladi ne-ve-sti, ne-ve - sti, sa-pi-ce ne - žne ji še-le-ste, _____
sa-pi-ce ne - žne, ne - žne ji še-le-ste, _____

po-tok ji žu - bo-ri tam ob ce-sti. Pojdem na tra - to, fantič ve-
po - tok ji žu-bo-ri tam ob ce-sti. Pojdem na tra-to, fantič ve-

sel, _____ iz vr-be, iz vr - be iz-vil bom pi-šča!, pi-šča!, _____

sel, ve-sel,
sel, ve-sel, iz vr-be, iz vr-be iz-vil bom, izvil bom pišča!, _____
sel, _____

na-njo za-žvi - žgal bom in za-pel _____
na-njo za-žvi-žgal bom in za-pel, za-pel

kra - sni Pom - la - di naj - le - - pši po - zdrav!

Zlata velikonočna pomaranča.

Vinko Bilenc.

(Španska pravljica.)

tej nenavadni pravljici boste zvedeli o zlati pomaranči, ki je revnemu pastirčku Josēju (izg. Hozéju) prinesla veliko bogastvo — a sreče ne.

Domovina zlate pomaranče je bila v paradižu. Ko je Bog izgnal Adama in Evo, so pričela rajska drevesa od zapuščenosti in dolgočasja hirati. Četveronoge živali in ptice so lahko zapustile oskrunjeni raj. Drevesa pa so bila trdno ukoreninjena v zemlji, zato se niso mogla ganiti nikamor.

Poprosila so torej Vsemogočnega:

»Ne dopusti, da se tu posušimo. Čemu si nas potem ustvaril? Ako mi ne smemo živeti, pa dovoli vsaj, da se razmnožimo. Pošlji svoje služabnike, da raztrosijo naše seme po širnem svetu!«

Stvarnik je uslišal prošnjo ubogih dreves. Priletelo je na milijone nebeških krilatcev. Od vsakega drevesca, od vsake rastline so nabrali semena in jih raztrosili po vesoljstvu. Samo drevesa zlate pomaranče se niso smeli dotakniti. Kajti zlata pomaranča je bila tisti prepovedani sad, ki sta ga okusila prva človeka.

Osamljeno drevo je žalostno povešalo svoje veje. Venelo je vsak dan bolj, počasi je pričelo umirati. Umrlo bi bilo, da se ga ni usmili Solnce. Božalo ga je s svojimi blagodejnimi žarki, da je pričelo znova zeleneti. Vzcvetelo je pa šele pozimi. Spomladi, ko se je narava pripravljala k vstajenju, pa je obrodilo zlate sadove. Toda ti sadovi so sami popadali na tla, ker ni bilo človeške roke, da bi jih potrgala. In pomarančno drevo je spet zaprosilo:

»Zlato Solnce, ne morem več živeti v tej samoti. Pusti me, da umrem. Skrbi samo, da pride moje seme v zemljo in vzkali. Naj bo moje potomstvo srečnejše od mene.«

Solnce se je od žalosti skrilo za oblake. Kmalu nato je nastal vihar. Silen piš je dvignil zrele plodove v zrak in jih nesel daleč, daleč preko vesoljnega stvarstva. Nad kraje, kjer sije večna pomlad, je raztrosil veter seme. Na rodovitnih tleh je seme vzkalilo, zrastle je v drevo, ki je spet obrodilo. Toda ti sadovi niso bili več zlati, kakor v paradižu, marveč rumenkastordeče barve. Niti Solnce jih ni moglo pozlatiti.

Kaj je bilo torej z zlato pomarančo — vprašate? Lupine zlate pomaranče je odnesel vihar nad baskiško pokrajino v Španiji. Padle so na kamenita gorska tla. Tam bi se bile gotovo posušile, da jih ni našel pastirček José. Pobral je bleščeče ostanke neznanega sadu in jih odnesel domov. Ponoči se mu je prikazala v sanjah čudo lepa deklica.

»Jaz sem cvet zlate pomaranče,« se je nasmehnila, »tistega drevesa, ki je nekoč raslo v paradizu. Našel si lupine njegovega sadu. Ti si še otrok, nedolžen dečko. Zagrebi lupine v zemljo; pognalo bo drevo in na velikonočni teden boš že lahko potrgal z njega zlate pomaranče.«

Nato je prikazen izgínila.

Pastirček je storil tako, kakor mu je bila naročila deklica v sanjah. Izkopal je jamo, zagrebel vanjo lupine in nestrpnno pričakoval, kdaj bo kaj pognalo iz zemlje. Že naslednjega dne je prikukalo iz tal za ped visoko drevesce. Raslo je silno hitro, vejice so pognale popke. Ko je nekega jutra pastirček José prignal živino na pašo, je bilo drevo vse v cvetju. Cvetovi so bili rožnobeli, prav taki, kakor plašč deklice v sanjah.

In prišla je Velika noč. Tudi ta dan je moral pastirček na pašo; kajti njegovi roditelji so bili revni gozjanci; doma ni bilo dovolj krme za živino.

Pastirček José je veselo vriskal in pel po solnčnih livadah. Iz doline so prihajali glasovi velikonočnega zvonjenja, praznik vstajenja.

Pastirček se je napotil k svojemu drevesu. Od začudenja je obstrmel, pesem mu je obtičala v grlu. Veje drevesa so se šibile od zlatih sadov. Dečku je kar vid jemalo. Popustil je živino in tekel domov. Prihiteli so domači in natrgali zvrhane košare zlatih pomaranč. Pastirček José in vsi njegovi so postali čez noč bogataši. Kaj pa mislite! Ena sama zlata pomaranča je vredna bogsigavedi koliko!

Vsa obitelj pastirčkova se je preselila v mesto. Tam so živeli sijajno, razkošno življenje. Drevo zlate pomaranče so dali ograditi z visoko žično ograjo. Vsako leto o Veliki noči so se napotili v hribe po dragocene sadove. Toda nekaj so z žalostjo ugotovili. To namreč, da je drevo obrodilo leto za letom manj...

Deček José se je razvil v zalega mladeniča. Bogastvo ga je tako prevzelo, da se ni zmenil za učenje. Pa ga roditelji tudi opozarjali niso na to. Čemu neki? Saj denarja so imeli na kupe in denar je vendar skoraj vse na svetu. Z njim se doseže marsikaj.

José je zašel v slabo družino. S svojimi tovariši je popival in kvartal dan za dnem. Vse noči je ostajal z doma. Zato ni čuda, da je bogastvo kopnelo kot sneg.

Neke noči se mu je v sanjah spet prikazala lepa pomarančna deklica. Njen plašč ni bil več rožnobe, ampak umazanost in raztrgan. Žalostno je izpregovorila:

»Ti nisi več nedolžen, José. Zato tudi zlatih pomaranč ne bo več. Ko nas prideš prihodnjo Veliko noč obiskat, boš našel samo še suho, preperelo deblo. Zgrabil si srečo za roko, a je nisi znal obdržati. Zdravstvuj!«

In tako se je zgodilo. Drevo zlate pomaranče je usahnilo, deblo je razpadlo in kmalu ni bilo sledu po njem.

José in njegovi roditelji so popolnoma obubožali. Preselili so se nazaj v hribe. A José ni hotel z njimi. Preveč se je vdal zapeljivi mestni družbi, ni je mogel zapustiti. Potikal se je okrog kot berač in je v veliki revščini umrl.

Gorjanski Baski še dandanes sanjajo o sreči, ki bi jo jim lahko prinesla zlata pomaranča.

Kajne, otroci, kako bi se nam prilegla v teh resnih časih zlata pomaranča!

Pa je — na žalost — ne bol!

Zlate velikonočne pomaranče so bile že v prastarih časih velika redkost celo v daljni, sončni Španiji.

B. V. Radoš:

Prebujenje.

*U meško tišino pomladnega jutra
je zadrželo dreves šepetanje;
pisane trate, zelene ravnine
so zatopile se v jutranje sanje.*

*U zarji na vzhodu se kopljejo griči,
v hramih vsemirskih budi se življenje;
pesmi zanosne prepevajo piči,
v srcih človeških je pesem: Vstajenje!*

*U sončnih se žarkih okopljimo, bratje,
da nam zasije veselje v očeš
in se nam misli napijejo sonca,
sreče, ljubezni v teš radostnih dneh!*

Ded Sen.

Jelena Bilbija.

(Velikonočna črtica.)

Malega Dinka so prinesli iz sirotišnice v bolniško barako za nalezljive bolezni, zakaj hudo je bil bolan. Bilo mu je strašno vroče in že dolgo časa se mu je blestelo polno svetlih in raznobarnih kolobarjev pred očmi. Bil je sam v majhni sobi v nizki, pri-
tlični baraki, tako nizki, da je skozi okno videl drevje v cvetu in visoko travo, zakaj to je bilo o Veliki noči, ko je bilo vse v cvetju pod plavim nebom.

Dinko je imel nalezljivo bolezen in zato nihče ni smel priti v njegovo sobo, razen zdravnika in sestre strežnice. Pa tudi če bi bil kdo smel, ne bi nihče prišel, ker ni imel nikogar, Dinko je bil namreč sirota — najdenček. Odrastel je v sirotišnici in odkar je vedel za sebe, je ljubil samo enega svojih malih tovarišev, Bubo, s katerim je vedno skupaj spal in se z njim igral. Sedaj pa, ko je bolan, se tudi njega redko spominja.

Več dni že ničesar ne je, samo vode zahteva vedno in zato s prstkom pritiska na gumb električnega zvonca, kakor so ga naučili. Ko pa pride sestra, mu niti vode ne da, temveč odpre okno na stežaj in mu pokaže višnjeve veje, razkošno posute z belim cvetjem. Vidi tudi dva modra metuljčka, kako se igrata, in silno si zaželi, da bi priletela k njemu. Toda odletita proč, ker jima ne ugaja duh po lizolu iz Dinkove sobice. Pokuka v sonce, toda to preveč blešči in oči ga zabolijo. Jezno se okrene ter jadikuje, da noče sonca.

In tako so tekli dnevi vedno težje. Dinko je vedno manj spal in tisti kolobarji so ga strašno pekli v glavi. Zdravnik je redno prihajal v njegovo sobico in dolgo posedal poleg njegove postelje. Sestra mu je pogosto menjala obkladke in radi tega je Dinko kričal in plakal, se jezil in odrival odeje. Tudi sestra se je jezila in pretila mu je, da mora biti miren, če ne da bo umrl. Ko je Dinko to čul, se je preplašil, zakaj umreti pa ni hotel. To je tudi jezno dejal sestri, toda postal je poslušen in miren, da bi ozdravel.

— Kdaj bom zdrav? vpraša sestro.

Ona mu popravi podzglavje in mu pripoveduje, kako bo prišel Ded Sen in ga bo dolgo, dolgo božal, in tedaj bo takoj ozdravel.

— Kdaj bo pa prišel?

— Danes ponoči bo prišel, samo priden bodi, odgovori sestra. Nato ugasne luč, kajti bila je že noč, in odide.

Dinko ostane sam. Skozi okno gleda velikonočna pomlad, čudovito svetla in bela kot višnjeve veje v cvetu, razprostirajoče se pod oknom. In tiho, da ni čuti, prihaja vse to v Dinkovo sobico z dvema širokima žarkoma mesečine, ki obsevata mizo in veliko steklenico lizola.

Dinko s težavo široko odpira oči in šepetaje ponavlja sestrine besede: Danes bo prišel. Mislil je samo na to in želel samo to. Zato je široko odpiral oči in srdito odganjal z rokami one čudne vroče kolobarje izpred oči, da bi mogel videti, kako bo prišel ta dobri dedek, Ded Sen. Če bi le prišel čimprej, kajti zelo ga boli glava in tisti strašni kolobarji se vale od vseh strani. Samo da bi prišel čimprej, čimprej, takoj...

Nenadoma so ti kolobarji izginili. Neka lepa zelena svetloba napolni sobo. Zunaj nekdo zapoje. Kdo naj bi to bil? Ali so to brzojavne žice ali mesečna žarka? Višnjeve veje se začnejo tiho klanjati po tej pesmi in sipajo svoje belo metuljasto cvetje. Tedaj pa Dinko zapazi na oknu senco. Zares, prišel je starček popolnoma tiho od zunaj in sedel na okno. Plašč ima moder kot cvetje spominčic in preko njega padajo dolgi, svileni lasje in brada, bela in svetla kot srebro. Oči so mu zaprte, toda lice, moj Bog, takega blagega in krasnega lica Dinko še nikoli ni bil videl!

Tako sedi starček nepremično naslonjen, edino s svojo belo roko lahko boža vejico višnje, ki se mu je približala.

— Ali ima tudi modre oči? pomisli Dinko, dvigne svojo majhno glavo in tiho pokliče:

— Dedek! Ali si ti Ded Sen?

Starec počasi obrne glavo in odpre oči. Joj, kako so plave in divne te oči. Takih oči Dinko še nikoli poprej ni bil videl. Od veselja ga je kar strah.

— Ti si, kaj ne?

Starec se milo in nekoliko otožno nasmehne. Zaradi tega smeha Dinku solze stopijo v oči.

— Dragi, dragi moj Ded Sen, zakliče in stegne obe roki proti njemu. Hvala Bogu, da si prišel! Glej, takoj mi je bolje. Pridi, pridi bliže, čisto blizu, dobri moj dedek!

Tedaj iztegne starec svoje roke proti Dinku in od njih se razsvetli vsa soba. Dinko začuti, kako ga roke nežno božajo po čelu. Potem ga pa dvignejo in odnesejo. Okoli njega zadiši cvetje in Dinko zapazi, da je že zunaj med vejami višnje, pod zvezdami in mesecem. A dedove divne modre oči ga popolnoma objamejo, popolnoma vtopijo vase. Po obrazu ga poščegeta svilena brada in tiho se nasmeje. Tedaj pa začuti, da ga Ded Sen lahko ziblje v naročju in ga uspava s čudno

pesmijo. (Morda so zvenele samo brzojavne žice ali pa sta nemara prepevala oba mesečna žarka). Dinko zapre oči, vse izgine in on srečen zaspi...

Ko naslednji dan bolniška sestra odpre vrata, je Dinko naspan in okrepcan. Veselo zakliče:

— Joj, sestra, sestra, videl sem Deda Sna. Vso noč je bil pri meni!...

(Z dovoljenjem pisateljice poslovenil dr. P. Brežnik.)

Iz življenja kulturnih rastlin.

Dipl. agr. A. Jamnik.

II.

Ob drugi priliki je očka nadaljeval s pripovedovanjem. Očka: Rekla sva, da se tudi rastlina hrani in da so ji korenine nekaka usta. To pa ni povsem točno, zakaj vsaka zelena rastlina se hrani tudi po listih.

Slavko: S čim pa se rastlina hrani? Kakšne jedi pa so ji najbolj všeč?

Očka: Najpotrebnejše hranilne snovi za rastlino so: ogljik, kisik, vodik in dušik. O teh ste se v šoli že nekaj učili. Potrebni pa so ji tudi žveplo, fosfor, kalij, kalcij, magnezij in železo, koristni so ji nadalje silicij, klor in še nekatere druge prvine. Kakor vidiš, ima tudi rastlina precej bogat jelovnik. V glavnem potrebuje skoraj vse tiste hranilne snovi kakor človek ali žival, a uživa jih v drugačni obliki.

Slavko: O seveda, juhe, pečenke, klobas, omak in drugih takih stvari nima.

Očka: Nima jih, toda vendar posamezne hranilne snovi uživa v gotovi, vedno enaki obliki. To bi za primeru nekako mogel reči, da ene hoče kuhane, druge pečene, v omaki itd.

Slavko: Očka, rekel si, da so rastlini najpotrebnejši: ogljik, kisik, vodik in dušik. Zakaj pa ravno ti?

Očka: Vidiš, sine. Iz ogljika, vodika in kisika rastlina sestavlja tako zvane organske snovi kakor so n. pr.: Škrobova moka, (grozdni) sladkor in drugi. Ti potem služijo ljudem in živalim za hrano. K ravnokar omenjenim glavnim hranilnim činiteljem pa rastlina pridaja tudi dušik in ustvarja beljakovine, ki so za ljudi in živali glavni del njihove hrane. V beljakovinah najdemo tudi nekaj žvepla. Tudi v drugih rastlinskih tvorbah poleg omenjenih hranil najdemo kalij, kalcij, silicij, železo, magnezij, klor i. dr. Kar v njej najdemo, to ji je torej pri rasti in izgradnji telesa potrebno. O vsem tem se lahko tudi prepričaš.

Slavko: Kako pa očka? Ali bi mogel to videti?

Očka: Moreš moreš. Toda potrpi malo. Vse po vrsti.

Slavko: Kot so hiše v Trsti...

Ačka: Ali že pobiraš za meno? No, pa dalje.

Napravi moreš poizkus, da ti iz čiste (kemično čiste, destilirane) vode tudi zraste rastlina, ako tej vodi pridaš rastlini najpotrebnejše hranilne snovi. V drogeriji dobiš za majhen denar: 1— gram kalijevega nitrata [soliter], (vsebuje kalij, dušik in kisik). 0,5 grama natrijevega klorida (vsebuje natrij in klor). 0,5 grama kalcijevega sulfata [mavec], (vsebuje kalcij, kisik in žveplo). 0,5 grama magnezijevega sulfata [grenka sol] (vsebuje magnezij, kisik in žveplo). 0,5 grama kalcijevega fosfata [fosforno kislino apno]

(vsebuje kalcij, fosfor in kisik) in vse 3— grame te zmesi deneš v 1 liter destilirane vode, dobro premešaš in skrbiš, da se v njej razpustijo (raztopijo). Ako daš teh stvari premalo ali v nepravem razmerju in tudi če jih daš preveč, potem rastlina v njih ne uspeva normalno. Če pa se točno držiš gornjih števil, bo rastlina naravno rastle tudi v tej vodi, kakor da bi bila v zemlji.

Slavko: To bom pa poizkusil, saj imam že dva kovača prihranjena.

Očka: Potrpi, ne bodi kakor bi te zolji zbadali. Saj še ne veš vsega.

Slavko: Že potrpljujem, očka že! (To bi me učitelj v šoli zlasal, če bi mu iznašel tako besedo!)

Očka: Poglej sliko! Na posodi je pokrov z odprtini, da more rasti rastlina iz posode ven. V teh odprtinah pa napravimo okoli stebelce nekake blazinice iz vate, da se nežno stebelce ne rani.

Na sliki vidiš v obeh posodah nekaj zanimivega. V obeh raste fižol že enako dolgo. V prvi je ostal majhen, ni se mogel razviti, v drugi pa bohotno raste in je že napravil stročje.

V prvi posodi so v vodi raztopljene vse hranilne snovi, kakor sem jih prej navedel, manjka pa dušik. V drugi posodi pa je tudi dušik (nitrát). Dušik povzroča, da rastlina bohotno raste, on je za rastlino bonbonček. Da, še več, prav kakor prava mlečna kaša ji je.

Slavko: Potem pa bi ji dal kar samega dušika. To bi potem rastle!

Očka: Slavko, Slavko, pazi, da ti ne zapojem tiste češke:

Brabče, brabče, ti jsi hloupi (glup)...

To ne gre kar tako. Kakor bi ti kmalu postal prava griža, če bi jedel samo sladko smetano, tako tudi rastlina ne more pravilno uspevati, če ima ene ali več hranilnih snovi v izobilju, če ji pa pri tem manjka samo ena od potrebnih hranilnih snovi ali če je ima premalo na razpolago.

Slavko: Če je pa tako, potem se pa rastlina ne more preobjesti in ima prav natančno mero v vsem. In še sitnari. Če nima v svoji juhi — dovoli, da tako rečem — če nima v njej prav vsega, če je morda korenčka malo ali pa dišav v njej, pa že nos viha in noče jesti. Ta je pa res nobel.

Očka: Kaj hočeš. Ona živi natančno po zakonih narave in kadar nima vsega, kar predpisuje zakon narave, ne more dobro uspevati.

Slavko: Salamiš, salamiš. No, ko že toliko vem, bi pa še nekaj rad iztaknil. Namreč to, kako rastlina je in zakaj ima dvojna usta. Joj, očka, če bi jaz imel dvojna usta, bi z enimi jedel navadne stvari, z drugimi pa same piškote.

Očka: Saj tako nekako dela tudi rastlina. Iz zemlje s koreninami v glavnem jemlje v obliki raznih soli, raztopljenih v vodi (deloma jih sama raztaplja ali še dalje predeluje): kalij, kalcij, magnezij, silicij, železo, fosfor, žveplo, klor itd., pa tudi vodik, kisik in dušik, ne pa tudi ogljika.

Ogljik jemlje rastlina iz zraka. Tega je v ozračju vedno dovolj v ogljikovi kislini (dvokisu). Pod vplivom svetlobe in primerne toplote listno zel-

nilo (posebna telesca, ki dajejo listom zeleno barvo) ogljikovo kislino tako rekoč vpija in jo presnavlja na ta način, da ogljik porabi za družbo kisiku in vodiku, s čimer n. pr. ustvarja škrob in (grozdni) sladkor, ali pa ogljiku, vodiku in kisiku pridružuje še dušik in še nekatere prvine ter stvarja beljakovine. S tem po eni strani ustvarja hrano za ljudi in živali. Pri porabljanju ogljika pa rastlina oprosti od ogljika ves kisik, ki odhaja v zrak in je na razpolago ljudem ter živalim za dihanje.

Slavko: Čakaj, očka, čakaj. Meni se nekaj bliska. To je pa imenitno! Že vem! Ljudje in živali vdihavamo kisik, ki se v naših pljučih zveže z ogljikom in vse to izdihavamo kot ogljikovo kislino v zrak. No, rastlina pa sedaj presnavlja to ogljikovo kislino, ogljik porablja zase, nazaj pa vrača nam potrební kisik. Torej mi delamo za rastline, one pa za nas? Ali prav sklepam?

Očka: Čisto prav, fantek moj. Že vidim, da znaš uporabljati, kar si se v šoli učil. Drug za drugega delamo, drug drugemu pomagamo, da nam vsem skupaj ne zmanjka najvažnejših stvari — brez katerih ne bi bilo življenja, vse bi žalostno poginilo.

Slavko: Toda očka, če že to vem, mi pa še povej, kako pa pridejo one hranilne snovi (dušik, vodik, kisik, kalcij, kalij, natrij, žveplo, fosfor, magnezij, žveplo i. dr.) v zemljo, da se more rastlina koristiti z njimi?

Očka: To ni težko razumeti. Zakaj vseh teh snovi je v vsaki zemlji že od narave več ali manj. Vodik in kisik prihajata v zemljo v obliki vode, kisik končno tudi z zrakom, dušik pa ali s tem, ko razne (organske) stvari gnijejo, proizvajajo ga tudi posebne, koristne (dušičaste) bakterije, ki jih moremo najti v prhlci (humusu). Končno razne hranilne snovi dajemo rastlini v zemljo tudi z gnojenjem. Dušik dajemo rastlini z gnojnico, s hlevskim gnojem (v njem je tudi nekaj kalija in pa fosforja), dalje ji dajemo dušik z umetnimi gnojili, to je z apnenim dušikom (ki ga izdelujejo v Rušah pri Mariboru), s čilskim solitrom, amonijevim sulfatom in drugimi. Kalij dajemo rastlini v stasfurtskih solch, posebno v 40 % tni kalijevi soli, fosfor pa v raznih superfosfatih, kostnih mokah in Thomasovi žlindri.

V glavnem torej zemljo gnojimo z dušičnatimi, kalijevidimi in s fosfornimi gnojili, včasih tudi z apnom (laporjem).

Slavko (vzdihne): Ubogi človek!

Očka: Zakaj naj bom ubog?

Slavko: Ne ti, ampak kmet! Koliko mora ta revež vedeti in znati, da svoje rastline na njivah, vrtovih, travnikih, vinogradih in gozdovih pravilno »nakrmi«. Vedno sem mislil, da je za kmeta dovolj, če zna kdati gnoj.

Očka: Potem si o njem malo vedel. Poznati mora tudi zemljo, ozračje, podnebje, krmljenje živine, znati mora pravilno in ob pravem času gnojiti, orati, sejati, negovati, zdraviti, fabricirati itd. in še sto in sto drugih stvari, ki ti jih v teh najinih zabavah ne morem vseh naštetí. Kmetova obrt je najtežja in krvavo zasluži tiste dinarčke, ki jih izkupi za svoje pridelke. Pa saj bi kmalu zašla v politiko. S to te pa nočem seznanjati. Za danes naj bo dovolj.

Slavko: Očka, še, še!

Očka: Za danes — amen! Pa prihodnjič zopet kaj!

VESELE IN ŽALOSTNE ZGODBE NAVIHANEGA KUŽETA.
PRIPOVEDUJE MARIJA GROŠLJEVA.

NOVE POLOMIJE.

TAKO SE PONAŠA BOBI PRVI DAN, DRUGI DAN, VES
TEDEN. GOSPODIČNA BRIŠE, POMETA IN ČEDI POTRPEŽ-
LJIVO ZA BOBIJEM, ZAJEMA VODO Z GOBO, KRPAMI, BRISA-
ČAMI IN KONČNO Z
VSEM, KAR JI PRIDE POD
ROKE.

TODA BOBI IN NJE-
GOVO RAVNANJE STA
NEIZČRPEN VIR NOVIH
NAČRTOV.

BOBI MED PERILOM.

DANES PA VISI LEPO
OPRANO PERILO NA
DVORIŠČU.

SOLNCE IN VETER SI
VZAJEMNO DELITA DE-
LO. VODNE HLAPE, KI
JIH IZVABLJA SOLNČNA
TOPLOTA IZ VLAŽNE
TKANINE, PRIDNO OD-
NAŠA VETER. PERILO BO
SKORO SUHO.

HOP, HOP, HOP — ŽE
SKAČE BOBI NESPODOBI
PO DVORIŠČU. JOJ, JOJ.
KAJ BO! LE ČUJTE:

NA DVORIŠČU SE SUŠILO
SNEŽNO BELO JE PERILO.
HOP, ŽE BOBI SNAME KRILI,
PO DVORIŠČU MOTOVILI.

RJUHE, ROBCE, PRTE NOVE,
RAZPRŠI NA VSE VETROVE,
HITRO SNAME BELE HLAČKE,
VANJE SVOJE ZBAŠE KRAČKE.

SPRETNO VRVICO RAZVEŽE
IN ZASEŽE KOMBINEŽE.
HAJDI, S PISANO ZASTAVO
IZ DVORIŠČA KOT ZA STAVO.

RAZJEZI SE DOBRA NUŠKA,
S KOROBAČEM GA NABUŠKA.
BOBI JAVKA, JOČE MILO —
A PRISEGA POVRAČILO.

Kamenjak.

Ivan Albrecht.

(Nadaljevanje in konec.)

Kamenjak se vrne domov ter dan za dnem pričakuje in se ozira, s katere strani bo ugledal kraljično, toda dni je že za tedne in tednov za mesece, a lepe kraljične ni od nikoder! Ko na posled mine leto in dan, spozna, da poslej čaka zaman. Pripravi si tedaj culo, vanjo poveže orodje, zapre bajto in jo mahne po svetu. Hodi in hodi ter vprašuje po Daljni deželi, a dalj ko pride, dlje mu kažejo pot. Šele devetkrat deveti dan prispe v Daljno deželo in vidi, da je vse kraljestvo odeto s črno žalostjo. Kmalu izve, da žalujejo tudi za lepo kraljično, kraljevo edinko, ki jo hoče imeti zmaj v Strupenem jezeru. Kralj da je bil že klical na pomoč junake vseh dežel in obljubil hčer za ženo in pol kraljestva tistemu, kdor bi premagal in ugonobil zmaja, toda doslej je sleherni junak plačal predrznost z življenjem. Zdaj ga ni več pod milim nebom, ki bi si še upal tvegati glavo v neenakem boju. Čez trikrat devet dni bo zato zmaj v Strupenem jezeru ugonobil kraljevo edinko in oče sam mu jo mora pripekljati tjekaj.

Spričo takih novic se mladenič nevtégoma poda v glavno mesto in se oglasi tam na samem dvoru, češ, da mora zastran zmaja govoriti s kraljem in kraljično. Ker mu dvorjaniki nočejo verjeti in se nekaj obotavljajo, jim še pošteno nasuje ušesa, češ, da je lahko vseh skupaj sram, ko se štejejo, kakšni junaki so, pa kar tako meni nič tebi nič izročajo kraljično zmaju. Gospodo je hudo pogrelo in ga res puste h kralju. Zala kraljična takoj spozna samotarskega mladeniča.

»Čemu neki nisem bila takrat rajša ostala pri tebi? se ji milo stori in začne praviti očetu, kako se je bila pomuznila z lova in kaj je vse videla pri Kamenjaku.

»Kar je bilo, je bilo!« zamahne ta z roko. »Trikrat devet dni je še časa, so mi dejali, ko sem bil prišel v Deveto deželo. Dva dni sem hodil semkaj in je torej še vedno dovolj priložnosti, da ugonobimo zmaja v Strupenem jezeru!«

Kralju od veselja zažari obraz, a kraljična odsvetuje:

»Čemu žrtvovati življenje, ko vendar mene s tem ne rešiš! Dovolj jih je že bilo in sami junaki so bili, pa je moral sleherni z glavo poplačati smelo junaštvo!«

Mladeniču se je zazdelo, da kraljična zbog same žalosti ne more več prav jasno misliti, pa je rajši odjenjal. Samo skrivaj je pomežiknil kralju, naj nikar ne obupa, a njo je prosil, naj obleče najlepšo obleko, natanko tisto, v kakršni namerava oditi k Strupenemu jezeru. Če že res mora biti ugonobljena, bi rad Daljni deželi ohranil vsaj njeno kamenito podobo.

V to je kraljična privolila. Kralj je velel pripraviti primeren kamen in mladenič se je takoj lotil ter brez prestanka delal dan za dnem in noč za nočjo. Hkratu je ukazal pripraviti veliko apnenico. Kip je bil potlej tako na las podoben kraljični, da je vsakdo potrdil:

»Samo glasu manjka sohi, pa je ne bi nihče ločil od resnične kraljeve hčere.«

V apnenici je mladenič to soho prekuhal v živo apno. Ravnal je s tolikšno previdnostjo, da se ni odkrušil niti en sam drobec.

Zadnje jutro se je zazorilo. Od blizu in daleč so se zgrinjale neštete množice, da bi spremljale kraljično na tej žalostni poti. Ves dvor je tonil v črnini, samo kraljična je nosila belo obleko in tudi obraz je imela zastrt z belo tančico. S prav takšno je tudi Kamenjak odel živo apneno soho in stopil pred kralja:

»Karkoli za danes potrebujem, imam, samo tvoje obleke mi še manjka.«

Kralj mu da prinesiti kraljevskih oblačil, ki jih mladenič naglo obleče. V njih je videti tako zastaven in zal, da se kraljični orose oči, ko pomisli, da ga zdaj gleda zadnjikrat. Njegovemu budnemu očesu ta solza ne ostane prikrita. Naglo stopi h kraljični in jo zaprosi:

»Da bi se bil šel z zmajem borit za tvojo rešitev, mi nisi dovolila. Ne odreci mi vsaj sedaj, ko te prosim.«

»Česa?« se zdrzne mladenka.

»Zmaju bi rad pokazal tvoj kip, preden preideš ti sama v njegovo oblast.«

Tej prošnji se kraljična res ni upirala, le videti je želela, kaj in kako bo počel zmaj, ko zagleda čudna prišleca. Kamenjaku je bilo to kakor nalašč in ji svetuje, naj za ta čas odide z očetom na visoko goro, od koder se odpira najlepši razgled po vsej Daljni deželi in zlasti po mrkem zmajevem domovanju.

Res se tedajci zganeta dva sprevoda hkratu. V enem odhaja kralj z resnično kraljično na visoko goro, v drugem pelje Kamenjak kraljično soho proti Strupenemu jezeru, a naroda je tod in tam kakor listja in trave. Trombe pretresljivo zadone in žene in starci jokajo, a matere dvigajo deca na ramena, češ:

»Poglejte, otroci, našo blago kraljično, ki bo danes umrla za nas!«

Podobnost med soho in kraljično je namreč res tolikšna, da razen najvišje gospode slednjič nihče več ne ve, kdo in kaj se prav za prav bliža Strupenemu jezeru.

Bliže ko je strašnemu kraju, bolj ostaja Kamenjak s soho sam. Nekaj malega jezdecev ga še spremlja, dokler končno tudi njim ne upade pogum. Iz dalje je namreč že čuti valovanje Strupenega jezera in kmalu nato še zmajev odurni glas:

»Če hočeš sebi dobro, kralj, nikar ne lazi tako počasi, da me potrpežljive ne mine!«

»Ne bodi nestrpen!« se porogljivo odreže v kralja preoblečeni Kamenjak. »Da ti je čakati še tri sto let, bi se ti veljalo; kajti take gostije doslej še nisi bil deležen in je tudi poslej več ne boš.«

Zmaj od jeze zarjove in se zapraši proti mladeniču, ta pa zavihti s tančico prigrnjeno živo apneno soho in mu jo na vso moč zarine globoko v žrelo. Ali tedaj, o joj! Čim se je zmajeva slina dotaknila živega apna, je pričelo vreti kakor bi ga gasili v apnenici. Nestvor je strahotno zatulil in od bolečin pričel otepati okrog sebe, da se je dan in noč hoda na daleč stresala zemlja. Apnena sopara, ki mu je puhtela

iz žrela, je pregnila vso okolico Strupenega jezera in ni mogla kraljična niti z gore videti, kaj se tam spodaj godi.

Končno se je zmaj umiril in so se najpogumnejši upali k Strupenemu jezeru. Z radostjo so spoznali, da je nestvor poginil, o Kamenjaku pa niso mogli najti nobenega sledu. Vzlic temu je čez in čez zavladovalo tolikšno veselje, da so najimenitnejši mladeniči na ramenih prinesli kralja in njegovo edinko k jezeru in je vriskala in rajala vsa širna Daljna dežela, le kraljična sama se ni mogla niti nasmehniti. Nemirno in žalostno se je oziralo njeno oko po jezerski gladini, dokler ni zapazilo tam daleč na jezeru kraljevskih oblčil. Brž je posedlo nekaj vitezov v čolne. Odveslali so v ono smer in si skoraj niso upali nazaj. Kar je plavalo po jezerski gladini, niso bila samo kraljevska oblčila, ampak vanje oblečeni kraljičin — mrtvi rešitelj! Besneči zmaj ga je bil moral oplaziti z repom in ga treščiti v razburkano jezero.

Čim je kraljična zagledala truplo, ki ji je bilo tolikanj drago, je kakor mrtva omahnila nanj. Dala je Kamenjaka položiti v kraljevo grobnico in ni nehala žalovati, dokler še njej ni smrt odkazala prostora kraj njega.

Kako so ljudje nekoč jedli.

V tistih pradavnih časih, ko ljudje še niso poznali žlic, nožev in vilic, in še mnogo pozneje, so jedli ljudje z roko, v bolj redka jedila pa so pomakali kruh. Ker so pa jedli večinoma le z roko, je bilo takrat pravilo, da so si pred jedjo umivali roke. Ta navada se je ohranila še do danes in je neobhodno potrebna, vzlic temu, da jemo danes z vsem mogočim jedilnim priborom.

V srednjem veku je prinesel strežaj, v obednico posodo z vodo in jo držal pred gostom, na rami pa mu je visela brisača, s katero si je gost obrisal roke. Ko so si vsi umili roke, so prisedli k mizi, kjer so bile jedi že pripravljene, toda vse pokrite s prtiči. Juho so v srednjem veku pili, ker še niso poznali žlic, in hiša, kjer so imeli toliko posode za juho, da sta pila le po dva gosta iz ene posode, je veljala že za zelo bogato in razkošno.

Tudi vilice niso skoro nikjer poznali. Cesar Karol ni imel l. 1418. več vilic kakor troje in še te so služile samo za uživanje sadja. Meso so jedli do 17. stoletja z rokami. V takratnih navodilih za lepo vedenje čitamo, da je treba jesti meso le s tremi prsti. Na kraljevih dvorih in v hišah plemenitašev pa so imeli silno natančne predpise, kako je treba jesti in piti in kako se mora človek obnašati med jedjo, da ga nimajo za navadnega, neolikanega človeka.

Kasneje je prišlo v navado tudi umivanje rok po jedi. Iz načina, kako si posamezniki umivajo roke, so spoznavali olikane ljudi, pa tudi razni zaročniki so se na ta način spoznavali med seboj.

Predpise, kako naj človek je in pije, in kako naj se obnaša med jedjo, imamo tudi dandanes. Toda ti predpisi niso v glavnem nič novega, temveč samo nadaljevanje starih navad v novi obliki.

Dnevi novega uspeha.

Zopet imam uspeh. Popolnoma drug, sicer pa...

Hodiva s Pavelčkom po dvoriščih kakor prej. Dajeva predstave. Noge me še bole in se tresejo pri vsakem koraku. Pa vendar imam uspeh. Zakaj, ne razumem! Često naju po predstavi kličejo v sijajne sobe bogati ljudje, stanujoči v teh domovih. Lepo oblečeni otroci, lepe gospe in resni gospodje sede okoli na stolicah. Midva s Pavelčkom pa na preprogi, da razkazujeva svoje umetnosti. Plačajo nam za to. Dajejo nam sladkorčke, pomaranče. Nekoč sem celo dobila banana. Zelo sem bila srečna! Polovico banane sem dala Pavelčku.

Opazila sem, da so bogati otroci različni. Nekateri so — dobri. Božali so me, ljubkovali in mi dajali okusne stvari. Govorili so s temi glasovi: »Mala, revna mala opica!« Drugi niso bili dobri. Skušali so me rvati, uščipniti ali pa suniti... Podajajoč mi poslastice so me dražili, kakor da mi hočejo odvzeti jabolko ali sladkorček. Kazali so mi jezik in delali grde obraze. Če bi oni vedeli, kako me to žalosti! Zakaj so otroci zlobni?

Starši jih tako ljubijo, tako skrbje zanje. Mórali bi biti srečni in ljubiti vse, ves svet... Zlobni otroci so medtem kazali jezik in mrmrali: »Opica, grdoba! Opica, grdoba!« Zelo sem žalostna...

Jaz imam rajši druge obiske. Te, ki stanujejo v malih, temnih izbah. Oni gledajo naše predstave skozi mala okenca. Mala okenca, obrizgana od uličnega blata tu nad zemljo. Gledajo skozi sivo steklo, si spolščajo noske. Smejejo se nam blede obrazki dečkov. Radost užiga bliske v žalostnih, temnih očescih.

To so — revni otroci. Otroci revežev.

Vedno hodim pod ta majhna okenca, ki kukajo iz zemlje. Za te blede, onemogle otroke igram na trombo, tolčem po bobnu in žvižgam, kolikor morem — najglasneje. Če bi mogla, bi napravila zanje tak saltomortale double, kakršnega ni še nihče videl.

Zdi se mi, da ti revni otroci čutijo to, kar jaz. Žalost, ki nikdar ne izgine.

Otroci iz podzemlja bogatih hiš včasih pritečejo k meni. Božajo me, poljubljajo me, šepetajo ljubkujoče besede. Nekateri mi tlačijo v žepe košček sladkorja ali kruha... Nobeden izmed njih me ni razžalil.

Ker se jim godi krivica, nočejo delati krivice mali opici...

Dobri, mili otroci... Otroci za malimi umazanimi okenci, jedva se dvigajočimi nad zemljo...

Dan ločitve.

Jožef se ne more več dvigniti s postelje. Stoka in plače... Žal mi ga je! Ubogi Jožef! Danes je poslal Pavelčka v mesto.

Deček se je vrnil objokan. Za njim je vstopil človek, ki je imel bleščeče gumbe in obraz brez las. Položil je pred Jožefa zavojček denarja in dejal:

»Moj gospod kupi malo opico. Prosim, dajte mi jo!«

Pavelček me je objel in jokal na glas. Razumela sem, da zapuščam Jožefa in svojega malega prijatelja. Kaj naj naredim? Ljubila sem Pavelčka, branila ga in mu pomagala, kakor sem znala.

Življenje me je naučilo, da vse mine na svetu.

Jutrnji dan ne bo podoben današnjemu. Danes se razlikuje od včeraj. Vse ima svoj konec...

S solzami v očeh sem poljubila Pavelčka.

Kmalu sem se vozila z vozom, sedeč poleg človeka, ki je imel bleščeče gumbe in obraz brez las.

Kam me pelje? Bilo je zame vseeno.

Z ročicami sem pritiskala na prsi dnevnik, ki je bil skrit v nedrju suknjiča.

Voz se je hitro kotalil. Na obeh straneh ceste so stala visoka drevesa. Gledala sem nanje z malomarnim pogledom. Bila so tuja zame. Niso vzrastla iz črne zemlje moje džungle.

Ah! Že vem, da jih nikdar več ne ugledam.

Nikdar... Strašna, neusmiljena beseda!

Dnevinovega življenja.

Že nekaj dni sem pri svojih prijateljih. Dva sta — deček in deklica. Imata mamico in atka. Stanujejo v lepi, veliki palači. Okoli raste gozd. Pred palačo je mnogo cvetov. Solnce sije po vse dni. Je toplo, pa ne tako, kakor v džungli. Brez oblekce bi ne mogla hoditi.

Vsi so tu dobri zame. Imajo me radi in me ljubkujejo.

Zvedela sem neko stvar. Dolgo sem o tem premišljevala. Atek mojih prijateljev jim je dejal:

»Morata imeti rada malo opico. Revica se ne počuti dobro v tujem kraju. Zlobni ljudje so ji vzeli starše in svobodo. V robstvu je redko radost v srcu doma«.

Vedno sem mislila, da je robstvo — kletka. Sedaj razumem, da je robstvo — nekaj drugega. Če odtrgajo malo opico od staršev iz džungle — to je robstvo. Morda sem zato često žalostna?

Vsak dan se počutim bolje. Lahko že hitro hodim, še celo tekam malo. Črez par dni se poizkusim prekopicniti. Hočem se izkazati hvaležno svojim prijateljem za njih dobroto.

Danes sem se splazila na drevo. Čudno je bilo! Mesto listja — igle. Ostre, bodeče. Moje roke so se lepile na vejah. Zakaj? Sedeč na drevesu sem mislila na Ori-Orija, Zo-Zo, na Pavelčka in revnega Jožefa... Spomnila sem se celo rdečelasega Vrabca, pegastega malo pridneža in plešastega kramarja. Onega, ki je klepetal brez prestanka...

Tako sem še mlada, pa koliko prigrad sem že doživela!

Videla sem malo živalco, ki je skakala po drevesih. Rjava, z dolgim košatim repom. Ko me je zagledala, se je prestrašila in jo odkurila v duplo.

Ptički so peli in cvrčali okoli.

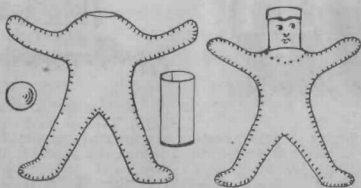
Po dvorišču so tekali psi. Eden se imenuje Filut, drugi — Nero. Prvi — bel, drugi — črn. Velika psa, a zelo krotka. Prihajata vsak dan k meni, dotikata se me z mrzlim smrčkom in mahata z repom. Dobra sta zame. Tu so vsi dobri. Počivam...

(Dalje prihodnjič.)

Možiček, ki se prekopicuje čez glavo.

Ponekod jih prodajajo na sejmi. Najredimo po možička lahko tudi sami. Potrebna nam je debelejša svinčena kroglica,

kakor kaže slika, da bi kroglica ne utekla v život. Zdaj vrzimo kroglico v cevko in prilepimo na drugem koncu košček blaga

ki ima v premeru vsaj 1 cm. Debelejša je boljša, ker je težja.

Naredimo cevko iz tršega papirja, dolgo 3 cm, tako da bo kroglica stekla lahko skozi. Vrežimo še iz blaga život, roke in noge. Blago mora biti dvojno, eno vrh drugega. Nato ga obšijemo ob robu. Nezašito pustimo mesto na vratu, kamor prilepimo blago za cevko, tako da ga nasadimo nanjo. Pod cevko naredimo šive,

v obliki čepice. Ko je to narejeno, narišemo na cevko oči, nos, usta in možic je gotov.

Na stolico prislonimo daljšo desko, da leži poševno proti podu, in postavimo nanjo možička. Zganimo ga in se bo prekopicaval sam po deski navzdol. Gibčno in urno se kotali tudi v predpasniku, čez kos leno, po dlani, sploh po vsakem površju, ki viši. Poskusite!

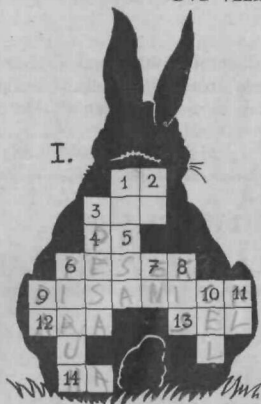
C. Drekonja.

Naše uganke.

I.

DVE VELIKONOČNI KRIZALJKI.

I.

Vodoravno: 1. trdilnica, 3. goveja mast, 4. predlog, 6. drobno kamenje, 9. velikonočno jajce (belokranjsko), 12. predplačilo, 13. poslanec z naročilom, 14. okrajšava za ploskovno mero.

Navpično: 1. predlog, 2. vzklík, 4. poljski pridelek, 5. žuželka, 6. velikonočno jajce, 7. števník, 8. začimba, 9. veznik, 10. ves, 11. vstavi »a!«.

II.

Vodoravno: 2. pozvanja k maši, 5. nebesno telo, 6. pismen izdelek, 7. prostorninsko telo (geometr.), 9. velik kamen, 12. zaimek, 13. začimba, 15. del obraza, 19. del obraza, 21. zaimek, 22. čas.

Navpično: 1. nada, 2. opisovalni deležnik gl. znati, 3. praznik, 4. suha zemlja sredi vodovja, 8. del voza, 10. ptič, 11. igralna karta, 14. ni marljiv, 16. rastlina, iz katere pridelujejo predivo, 17. del voza, 18. del obraza, 19. predlog, 20. predlog.

2.

ZASTAVICA V PODOBAH.

3.

ČAROBNI PRAVOKOTNIK.

(Priredil Kaligula.)

a	v	a
d	a	d
g	n	a

Besede pomenijo vodoravno in navpično isto in sicer:

1. kačo,
2. žensko krstno ime,
3. vozilo, poklonilo.

4.

NEKAJ ZA PRAZNIKE:

5.

BESEDNA UGANKA.

Po polju se vije, Črko odbiješ,
k hiši drži, k drugi jo daš,
veže vasice, pa že drugačno
v mesta hiti... sliko imaš.

Leta pod nebom
in žvrgoli,
proste narave
se veseli.

Zvari obojno
v sladok obroč,
pa bo vesela
Velika noč!

REŠITEV UGANK IZ FEBRUARSKE ŠTEVILKE:

1. Prestavljajna uganke:

1. sir — ris	9. peč — čep
2. Laze — Elza	10. Riga — igra
3. maslo — smola	11. slak — klas
4. Slovan — naslov	12. logar — oglar
5. liga — igla	13. pila — lipa
6. petici — cepiti	14. Maja — jama
7. vaba — avba	15. Ante — Etna.
8. selo — osel	

Od zgoraj navzdol: Resnica oči kolje.

2. Zastavica v podobah:

Sveti Matija led razbija, če ga ni, ga pa naredi.

3. Dve zloženki:

a) Sam + um; b) Ar + pad.

Vse tri uganke so rešili:

Stojan Drašček, Zalog pri Ljubljani;
Marta Vranešičeva in Malči Weiblova,
Metlika; Eda Flerčeva, Oskar Fodrars,
perg in Miloš Babič, Ljubljana; Vida Ko-
vačičeva in Radovan Vrabl, Maribor; Zla-

tica Jugova, Studenci pri Mariboru; Srečko
Zalokar, Celje; Milan Kos, Radeče pri Zi-
danem mostu; Ivan Perovšek, Franc Lam-
pič in Jakob Strukelj, Grosuplje; Saša Boc,
Onek pri Kočevju; Vanda Pelkova, Topli-
ce pri Zagorju; Božica Roševa, Dol pri
Hrastniku; Marjanček Matulj, Gjurjevac;
Ivan in Saša Fajgelj, Dubrovnik.

Dve uganki je rešil:

Marko Berc, Ljubljana.

VELIKONOČNE NAGRADE.

Za Zvončkarje, ki bodo pravilno rešili
vse naše uganke iz te številke, razpisuje
gospod Doropoljski sledeče lepe nagrade:

1. E. Gangl: Zbrani spisi, II. zv.
2. A. Rapč: Mladini, IV. zv.
3. Fr. Zbašnik: Drobne pesmi.
4. Ivan Lah: Češke pravljice.
5. Meško: Našim mladim.

Odločil bo žreb.

Le pridno in pogumno na delo!
Pa obilo sreče in uspeha!

Recepti za mlade kuharice.

Hitra pogača: Vzemi 3 dkg sladkorja,
6 dkg surovega masla, 10 dkg moke, nekaj
limonovih lupin, zmletih orehov ali mand-
ljev in naredi iz tega testo. Potem ga iz-
reži v razne oblike in speci. Pečeno pogačo
lahko poliješ še s segreto čokolado.

Šumeča limonada: V kozarec vode daj
dva kosčka sladkorja in iztisni vanj eno
četrtino limone; temu dodaj še eno nožev-
konico jedline sode, pa dobiš okusno, osve-
žujočo pijačo!

Nadevani datlji: Datlje prerežite po
dolgem in izluščite peške. Nato nastrgajte
malo čokolade, jo zmešajte s sladkorjem
in marmelado in napravite iz tega testa
majhne koščke v obliki datljevih pešk; na-
polnite z njimi datlje in jih stisnite zopet
skupaj.

Jajčno mleko: V toplo mleko dajte ne-
koliko cimeta ali vanilije in pustite zavreti;
nato stepite 1 rumenjaka in ga vkuhajte v
mleko. Mleko je treba ves čas mešati!

Iz mladih peres . . .

(Prispevki »Zvončkarjev«.)

SNEŽNI MOŽ.

Sneg zapadel je visok.
Na delo zdaj roké:
najprej valj naredimo slok,
potem pa roké in nogé.

Še usta in nos!
Teh pozabiti ne smemo,
Kdo zdaj bo temu kos,
ki gleda s tako vnmemo?

Brž s kepami nanj navalimo,
možakar naj se nam odkrije,
na glavi mu lonec razbijmo.
Naj sonce na plešo mu sije!

Štefan Vipavec, Ljubljana.

Marica Oblakova:

MOJA POT IZ AMERIKE V JUGOSLAVIJO.

(Nadaljevanje.)

Drugi junaki in junakinje se niso navidez prav nič brigali za poziv. Plavalci so dalje. Tudi bahali so se, da jim parnik ne uteče, ker znajo dobro plavati. Krmar nam je obljubil lepo šalo. Dal je zapovedati, da se mora parnik počasi odmikati iz pristanišča. Plavači so bili nekako stopetdeset metrov oddaljeni od ladje; tedaj parnik zatuli in že smo se počasi odmikali iz pristanišča. Mi smo radovedno in nestrpno pričakovali, kaj se bo zgodilo. Plavači so kar lepo naprej — plavali. Ko pa zaslišijo pisk, za trenotek začudeno obstanejo. Šele zdaj so se zavedli, da se odmikamo od brega in zagrali takšen prestrašen vik in krik, da ga je bilo res smešno poslušati. Tega si res niso mislili, da bi jih pustili na cedilu. Naspeli so vse svoje moči. Naravnost tekmovali so. Parnik se je zopet ustavil. Potniki so se na glas smejali, in neki debel gospod bi se bil skoraj prekucnil čez ograjo. Sedaj je bil šele smeh! Eden se je smejal debelo in počasi: ha, ha, ha, ha. Drugi tanke in hitro: hi, hi, ho, ho, hi. Navsezadnje so se drug drugemu smejali in se kazali s prsti čes: »Glejte, kako se ta smešno smeje!« Tako so se vsi nalezli smeha, da se niso upali drug drugega pogledati. Tedaj so pa prišli oni junaki in junakinje med smehom in krikom na krov. Takoj so odšli v svoje kabine brez besedice; bili so precej v zadregi. Drugi plavači, ki so ubogali, so bili zelo veseli, da niso bili med njimi.

Po večerji smo zvedeli, da se bomo peljali prihodnji dan ob šestih skozi preliv Gibraltar. Hotela sem na vsak način videti Gibraltar, zato sem spala slabo, ker sem se bala, da bom zaspala in zamudila ta važni dogodek. — Ko je bila ura pol

šestih, se hitro oblečem ter grem gledat na krov. Vse je bilo še tiho. Morje je bilo zelo mirno in sonce je že toplo sijalo. Lahna jutranja sapica je prijetno pihljala. Daleč, daleč sem zagledala nekaj visokega, črnega. Medtem je že prišlo tudi nekaj popotnikov na krov. Vedno bolj smo se približevali Gibraltarju. Ob šestih smo bili oddaljeni od njega le še kakih štiri do petsto metrov. Gibraltar je res občudovanja vreden. Na obeh straneh se dvigata dve velikanski skali. Vmes je prav ozek preliv. Dve ladji bi se bolj težko srečali. Ob vznjožu skal je majhna ravnina, kjer je pristanišče za manjše ladje. Za naš parnik je bilo tu preplitvo, zato smo morali jadrati naprej. Ob prelivu so raztresene nekatere lične hišice. Počasi nam je izginjal Gibraltar izpred oči...

Tako smo se vozili še dva dni.

Zgodaj v jutru nas je prebudilo iz sladkega spanja močno trkanje na vrata. Papa je šel odpirat. Prišel je uslužbenec in nam javil, da moramo biti ob petih vsi na velikem hodniku pripravljeni z rešilnimi pasovi. To smo debelo pogledali! Kaj naj to pomeni? — Na vse zadnje bomo morali še v morje skakati! Vseeno smo se napravili, si nadeli pasove in odšli. Glavni hodnik je dolg nekako sto metrov in tri metre širok. Ko smo prišli tja, je bilo že vse polno ljudi. Vsi brez izjeme so si morali nadeti rešilne pasove, od najmanjšega do najdebelejšega ali največjega. Stari možakarji, prijazne mamice in otroci — vsi. Res nas je bilo smešno gledati. Nekateri so spravili pas komaj do polovice. Otroci bi bili skoraj izginili v njih. Predstavljajte si velik rešilni pas, ki počasi raka naprej. Imeli smo dosti zabave s takimi prizori. Vroče nam je bilo zelo. Celo uro smo morali stati na hodniku. Nekateri so se jezili in se hudovali, češ čemu ta neumnost.

(Dalje prihodnjič.)

MOJA MUCICA.

Imam prijazno mucico,
ki črno ima dlačico,
umiva se kar s tačico,
ker vode se boji hudó.

Večkrat se potepat gre
in potem domov ne ve,
dokler jaz za njo ne pridem,
da ušesa ji navijem...

Slavka Jerinova, Zagorje ob Savi.

Sokolska mladinska prireditev v Boh.
Bistrici.

Na pobudo sreskega načelstva je priredilo tukajšnje sokolsko društvo lepi mladinski igrici: »Darežljivi otroci« in »Po vodnji mož«. Čisti dobiček je bil namenjen občinskim revežem.

V nedeljo 21. II. ob treh popoldne smo se zbrali v prenovljeni sokolski dvorani, da se udeležimo revežem tako koristne predstave.

Kot prva točka programa je bil igra-kaz »Darežljivi otroci«. Lahko si mislite, dragi »Zvončkarji«, kako nam je bilo pri srcu, ko smo gledali deklici, izmed katerih je ena darovala beraču desetak, druga pa je dala beračici srebrno verižico. Mislili smo, da ju mati prav pošteno ošteje, a kako smo se začudili, ko sta bili od matere pohvaljeni. Prva je dobila namesto desetaka — stotak, druga pa mesto srebrne — zlato verižico.

Prvi točki je sledila druga, igra »Po vodnji mož«. Pri tej smo imeli dosti zabave. Najbolj sta nam v prvem dejanju ugajala Janko, županov sin, in Burjev Matevžek, ki sta se na vso moč prepirala. Pomirila sta se šele takrat, ko jima je sedov Tonček prišel naznaniti veselo novico, da je splav na Križnarjevi lavi že dogotovljen. Takoj za njimi je prišel na oder vaški veseljak in čevljar obenem, Miheev Mihec, ki se je nato pokazal otrokom v obliki povodnjega moža. Ta pa je na odru take lomil, da bi vsi kmalu popokali. V drugem dejanju pa se je imenitno odrezal Križnar. Posebno pa se je odlikoval v prizoru, ko je Matevžka in Janka prijel za rami in ju trčil skup rekoč: »Najbrž sta prismuka vidva oba.« V tretjem dejanju se je pa pokazala pravica. Janko je namreč vzel neke srebrno uro in obdolžil te tatvine Matevžka. Matevžek je do tega časa vse molče pretrpel, ko pa je šilšal, da ga pošljejo v poboljševalnico, je kar kipele v njem. Povedal je vse po pravici. Oče župan seveda ni verjel, da zna njegov sinko tudi krasti. Ko pa je prišel

v sobo Križnar, ki je zagovarjal Matevžka, je župan že skoro verjel. Vprašal je še Janka, ki pa je molče odkimal in gledal v tla. Sedaj pa je spoznal oče, da je že res. Poizkusil je zvijačo. Rekel je: »No, dobro, Matevžek, ti pojdi h krojaču, naj ti vzame mero za hlače.« Janko je kar na glas začel jokati, toda to mu nič ni pomagalo.

Zvonko Zagar,
V. r. na Boh. Bistrici.

Velecenjeni g. Doropoljski!

Ta kraj, v katerem živimo mi, Vam je gotovo znan, imenuje se Zagorje in šteje po novem štetju približno 3500 duš. Imamo srazredno osnovno šolo in v sokolskem domu velik oder, kjer prirejamo razne igre. Naša zadnja igra je bila »V kraljestvu palčkov«, ki je edini spomin na vrlo g. Julko Presterjevo, ki nas je pred kratkim zapustila in odpotovala v Vašo belo Ljubljano. Naš oder je začasno utihnil, a oživel ga bomo z novo igro »Čudež ne gosli«. To igro bo priredila učiteljica g. Adamičeva. Če se nam bo predstava obnesla, pridemo kar v Ljubljano pokazati, kaj znamo.

Pošiljam Vam pesemco o svoji musicici. Ali je godna za objavo?

Zelega bi, da bi moje skromno pismo in — če mogoče — tudi pesemco priobčili v Vašem cenjenem listu.

Lepo Vas pozdravlja

Slavka Jerinova,
uč. VI. razr., Zagorje ob Savi.

Odgovor:

Ljuba Slavka!

Obe želji sem Ti izpolnil. Ali si zadovoljna? Pa le kmalu se spet oglasi!

Zdravo!

Gospod Doropoljski.

STRIC MATIČ - SKOŠEM NOVIC

Zedinjene države Severne Amerike in z njimi vsi narodi Evrope so letos na naj-slovesnejši način praznovali 200letnico rojstva svojega ustanovitelja Jurija Washingtona (izg.: Vošington).

Te dni je minilo 90 let, odkar je bil rojen pisatelj fantastičnih romanov, ki jih tudi mladina rada čita, Karl May. Napisal je 59 knjig, ki so dosegle do l. 1930. pet milijonov naklade.

V južni Srbiji je koncem preteklega meseca 5 dni neprestano snežilo. Zapadlo je preko 2 m snega. Mnogi kraji so bili popolnoma odrezani od sveta.

Na otoku Reunionu v Indskem oceanu, ki je v francoski posesti, je divjal zadnje dni silovit orkan, ki je zahteval 45 človeških žrtev. Mesto Saint Denis je vihar skoraj docela porušil.

Edgar Wallace, znani angleški romanoslovesnik, ki je napisal 140 romanov, je te dni umrl. Pokopali so ga ob ogromni udeležbi občinstva.

Neki koroški tehnik je izumil napravo, s katero se da proizvajati umetni dež iz oblakov do višine 2500 m. Po dežju pa se oblaki razpršijo in nastane jasno vreme. Napravo bodo predvajali na letošnjem dunajskem velesejmu.

Pred kratkim so prišli na Bled v gradič Suvobor naši kraljeviči, kjer se, razen najmlajšega Andreja, pridno uče smučanja.

Največ telefonov v Evropi ima Nemčija; na vsakih 20 prebivalcev pride en telefonski aparat.

Po zadnji statistiki je na Češkem 7.109.221 prebivalcev; od teh je 4.714.719 Čehov in 2.273.138 Nemcev.

V Potsdamu v Nemčiji imajo poseben zavod, kjer dresirajo pse za vodnike slepcev. Tisoč takih psov je že šlo iz zavoda. Vsi so dobri vodniki in zvesti tovariši ubogih slepih ljudi.

Princesa Elizabeta, vnukinja angleškega kralja, ki je nedavno praznovala svoj 6. rojstni dan, je dobila v darilo majhno hišico s šestimi popludoma opremljenimi sobicami. Hiša in pohištvo sta za tri petine manjša od navadnih hiš in pohištva.

Boji med Japonci in Kitajci pred mestom Sanghajem se nadaljujejo z neizpremenjeno odločnostjo. Na obeh straneh je veliko žrtev; vendar Japonci dosedaj niso dosegli posebnih uspehov, ker Kitajci ju naško branijo svojo zemljo.

Iz Kaira poročajo, da se je nekemu profesorju iz egiptovske univerze posrečilo najti četrto piramido. Piramida, ki je večidel zakopana pod peskom v puščavi, je nekoliko manjša kakor ostale tri in tudi drugače zgrajena. Tik piramide je odkril profesor tudi več skalnatih grobov imenovanih staroegiptovskih osebnosti.

Dne 18. februarja je umrl v Kandiji pri Novem mestu v 77. letu samó delu za domovino posvečenega življenja naš mladinski pisatelj, pesnik in skladatelj gosp.

Janko Leban, nadučitelj v pokoju, avtor znanih »Iskric« in mnogih drugih zabavnih in poučnih knjig za mladino. Pokojni je bil dolga leta ugleden sotrudnik našega lista. Čast njegovemu imenu in spominu!